

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Тодор Александров Кировза Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„Доктор”

Област на висшето образование 8. Изкуство

Професионално направление 8.1. Теория на изкуствата

Докторска програма „Артмениджмънт и публични комуникации в
изкуството“*на тема:*„Аспекти на управлението и развитието на китайски и български балетни
трупичи с наблюдение върху Балетния театър в Гуанджоу и балетната трупа
в Държавната опера - Пловдив“*с автор Уан Йежонг (Wang Yezhong)**Научен ръководител:* проф. д-р Любомир Караджов

=====

**1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране
материали.**

Със заповед номер РД 27-070 от 06.05.2026г на Ректора на АМТИИ "Проф. Асен Диамандиев" гр.Пловдив, на основание чл.31, ал.1 от ППЗРАСРБ и решение на Факултетния съвет при Факултет "Музикален фолклор и хореография" (протокол номер 21 от 06.05.2026г), е назначено научно жури, въз основа на която е изготвена настоящата рецензия.

Уан Йежонг е зачислен като докторант към катедра "Теория на изкуствата" със заповед номер РД 27-096 от 11.07.2023г. Определената тема на дисертационния труд е "Управление и стратегии за развитие на китайски и български балетни трупи като част от градски културни структури - сравнителен анализ на мениджмънта на балетните трупи в Гуанджоу и държавните опери в гр.Пловдив и гр.Стара Загора."

Със заповед номер РД 27-090 от 11.06.2025г на Ректора на АМТИИ "Проф. Асен Диамандиев" гр.Пловдив, на основание чл.15, ал.4 от ППЗРАСРБ и въз основа на решение на Факултетния съвет при Факултет "Музикален фолклор и хореография" (протокол номер 11 от 11.06.2025г.) е променена темата на дисертационния труд, а именно: „Аспекти на управлението и развитието на китайски и български балетни трупи с наблюдение върху Балетния театър в Гуанджоу и балетната трупа в Държавната опера - Пловдив“.

Докторантът Уан Йежонг е отчислен със заповед на Ректора номер РД 27-58 от 18.03.2026г. с право на защита на дисертационния труд.

Уан Йежонг представя за участие в процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ комплект от материали: дисертационен труд, автореферат, автобиография, списък с илюстрации на публикациите, справка за приносите на дисертационния труд. Материалите са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане.

2. Кратки биографични данни за докторанта.

Уан Йежонг (Wang Yezhong) е роден на 21 януари 1996г в град Дзунъи, провинция Гуейджоу, Китай.

Бакалавърска степен завършва в Университета в Гуанджоу със специалност, свързана с хореографията.

Магистърска степен по хореография придобива в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, към катедра "Хореография" в класа на проф. д-р Желка Табакова.

Понастоящем е докторант в направление „Артмениджмънт и публични комуникации в изкуството“ с научен ръководител проф. д-р Любомир Караджов.

Научните интереси на Уан Йежонг са насочени към управлението на изкуствата, публичната комуникация в изкуството, връзките с обществеността и рекламата. Участва активно в научни форуми, конференции и културни инициативи. През ноември 2025г. представя доклад на тема „Управление на кризи в изкуствени институции в мултикултурен контекст: междукултурна комуникация и координация“ на Втория международен симпозиум по визуални изкуства и хуманистики, за който е удостоен с първа награда. През август 2025г. участва в Европейския научен симпозиум на китайските студенти и учени, където представя научен доклад. През юни 2025г. се включва като доброволец в културно - изкуствената програма на Петия азиатски фестивал, организиран от Посолството на Китайската народна република в Република България. През ноември 2025г. той е избран за участие в обучителния проект за подготовка на висококвалифицирани кадри „Управление и напреднали операции на сценични пространства“, финансиран от Националния фонд за изкуствата на Китай.

Сред по ранните му отличия се открояват титлата „Исклучителен ученик на клуба“, а през 2018г. получава първокласна стипендия.

Публикационната му дейност е ориентирана към проблемите на медийното сътрудничество, бранда, общественото удовлетворение и публичната комуникация в сферата на балетното изкуство. През ноември 2025г. представя доклад на тема „Управление на кризи в изкуствени институции в мултикултурен контекст: междукултурна комуникация и координация“ на Втория международен симпозиум по визуални изкуства и хуманистики, за който е удостоен с първа награда. През август 2025г.

участва в Европейския научен симпозиум на китайските студенти и учени, където представя научен доклад. През юни 2025г. се включва като доброволец в културно - изкуствената програма на Петия азиатски фестивал, организиран от Посолството на Китайската народна република в Република България.

3. Актуалност на тематиката

Направените до сега изследвания върху балета са съсредоточени предимно върху историята на изкуството, естетическите стилове и хореографските практики. За разлика от това, изследванията върху управленските механизми и организационните модели на балетните трупи остават сравнително ограничени. Повечето от тях се изразяват в описания на театралните институции или културнополитическата рамка, без да разглеждат балетната трупа като организационна структура със специфична управленска логика.

Съществуващите изследвания често противопоставят Китай на западноевропейски или англо-американски държави, докато сравнителният анализ между Китай и източноевропейски страни, които споделят сходни исторически предпоставки в културното управление, остава недостатъчно разработен. В този контекст настоящото изследване формулира и дава отговор на следния основен научен въпрос: Как се формират управленските модели на балетните трупи в различни културни и институционални условия и по какъв начин тези модели балансират между художествената автономия, публичната функция и пазарните механизми?

С оглед на това, както и професионалните интереси и специализации на автора, работата на Уан Йежонг е фокусирана върху управлението и развитието на китайски и български балетни трупи в лицето на Балетния театър в Гуанджоу и Балетната трупа в Държавната опера - Пловдив“.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели

Познаването на проблематиката в резултат от солидна теоретична подготовка и практически опит, дава възможност на автора да използва комбиниран методологичен подход, включващ анализ на литература, сравнителен анализ, исторически и казусен метод. Изградена е теоретичната рамка на изследването, проследени са в исторически план развитието и постиженията на балетните трупи в Китай и България. Детайлно са изследвани сходствата и различията между двете институции по отношение на организационната структура, управленските механизми, художественото производство, публичната комуникация. Анализирани са реални ситуации по отношение на конкретните управленски практики и предизвикателства, пред които са изправени двете балетни трупи в ежедневната си дейност.

5. Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд на Уан Йежонг е текст, отразяващ задълбоченото изследователско внимание на автора към балетните състави в Китай и България и конкретно с акцент върху Балетния театър в Гуанджоу и балетната трупа в Държавната опера - Пловдив.

Дисертацията съдържа 221 страници, с приложени към нея справка за научните приноси на дисертационния труд, библиография на кирилица, латиница и интернет източници, приложение със снимки от спектакли на двете балетни трупи и списък на публикации и участие в конференции на докторанта.

Съдържанието е структурирано в увод, четири глави и заключение, прегледно и детайлно представени.

В **Увода** се набелязват параметрите на темата - граници, характеристики, компоненти и основни насоки, които определят обхвата и съдържанието на изследването. Авторът обосновава актуалността на научното изследване, фокусирано върху паралела между двете балетни трупи, използвайки комбиниран методологичен подход, включващ анализ на литературата, исторически метод, сравнителен анализ и казусен метод.

Първа глава поставя основите на дисертационното изследване, като дефинира обекта и контекста на анализа, изяснява историческите и институционалните предпоставки и обосновава сравнителния потенциал на избраните конкретни балетни трупи от Китай и България. Проследява историята, развитието и съвременното състояние на управлението на балетните групи в Китай и България. Направен е извод че:

"Институционалната интеграция на балета в рамките на оперните театри не представлява национална особеност на България, а отразява по-широка европейска традиция в организацията на сценичните изкуства, при която различни жанрове функционират в рамките на общи институционални структури. Проследяването на историческото развитие и съвременните управленски практики на балетните трупи в България разкрива специфична управленска траектория, формирана под въздействието на европейската културна традиция, социалистическата институционална рамка и постсоциалистическата трансформация. За разлика от китайския случай, при който управленската еволюция се осъществява в условията на запазена силна държавна координация, българската траектория се характеризира с прекъснатост и структурна несинхронизираност, породени от рязката промяна на политическата и икономическата среда след 1989 г."

Анализът в първа глава показва, че управленските модели на балетните трупи в двата национални контекста са резултат от дългосрочни институционални процеси, а не от изолирани управленски решения. Държавната културна политика, институционалната структура на

сценичните организации и исторически формираните управленски практики се проявяват като ключови фактори, които определят както възможностите, така и ограниченията на управлението на балета. В този смисъл първа глава утвърждава разбирането, че управлението на балетните трупи следва да бъде анализирано в контекста на конкретната културна и институционална среда.

Втора глава е посветена на историческото развитие на управлението при двете балетни трупи. Чрез подраздели са разгледани създаването и етапите в развитието, свързани с институционализацията и управленските трансформации. Текстът е базиран върху влиянието на политическите модели и трансформации преди и след 18-ти Конгрес на Китайската комунистическа партия и състоянието и реформите в България преди и след 1989г. Разработени са въпроси като "арт творчество и иновации", "международен обмен и сътрудничество", "подбор на кадрите".

В трета глава е заложен сравнителният анализ между моделите на управление в двете институции. Сравнението и съответните анализи са направени в няколко направления: "организационни характеристики", "правен статут", "управленска структура", "механизми за вземане на решения", "разпределение на ресурсите", "механизми на функциониране", "влияние на управленските модели върху художественото производство и организационното поведение".

Сравнителният анализ разкрива управленски различия: "Балетният театър в Гуанджоу прилага проектно ориентиран модел, основан на гъвкаво комбиниране на различни източници на ресурси, при който несигурността и рискът се интернализират на организационно равнище. В противоположност на това, балетната трупа към Опера Пловдив разчита на публично финансиране и институционална интеграция, чрез които се осигурява дългосрочна стабилност, а рискът се разпределя в рамките на по-широката публична система. По този начин ресурсното разпределение се проявява не само като оперативен механизъм, но и като отражение на различни институционални нагласи към художествения риск."

В обобщение, основният извод на трета глава е, че управленските модели на балетните институции следва да бъдат разглеждани като цялостни, институционализирани системи на функциониране, чиито различия произтичат от специфични комбинации на разпределение на властта, управление на риска и дефиниране на обществената роля на изкуството в рамките на културната политика.

В четвърта глава акцентът е върху връзките с обществеността и комуникациите. Направено е сравнение за сходство и разлики между двете институции по отношение на публичната комуникация и бранд-изграждането, на публичното управление, публичното разпространение на художествената продукция, на стратегиите за изграждане на марка.

Сравнителният анализ на двата казуса – Балетния театър в Гуанджоу и балетната трупа към Държавната опера – Пловдив разкрива както съществени сходства, произтичащи от професионалната и художествена специфика на балета като сценично изкуство, така и отчетливи различия, обусловени от институционалната среда и управленските логики. Тези различия не следва да се интерпретират като показатели за превъзходство или дефицит на даден модел, а като проявления на различни пътища на институционално развитие и адаптация.

6. Оценка

Съдържанието на труда само по себе си е познавателно. Това е едно обобщено представяне на балетното изкуство и неговото управление като цяло в две отделни държави - Китай и България, базирано върху две конкретни институции - Балетния театър в Гуанджоу и балетната трупа към Държавна опера в Пловдив. Това е една ретроспекция и съвременен поглед върху управлението и развитието на тези балетни състави, обобщаващи проблемите за управлението на изкуствата като цяло.

Дисертацията на Уан Йежонг е едно необходимо научно изследване, а всяко научно изследване, включително и настоящото, водят до установяване на закономерности и научно приложими заключения, установени от автора:

"Управлението на изкуствата изисква взаимовръзка между управленска структура, управленски механизми и институционални резултати. Това позволява да се надмине описателния подход към сценичните изкуства и да се изследва управлението им като динамичен процес, в който художествената автономия, публичната мисия и пазарните механизми са в постоянно взаимодействие. От практическа гледна точка резултатите от изследването имат значение за формулирането на по-адаптивни и контекстуално ориентирани управленски стратегии в сферата на сценичните изкуства. Те могат да бъдат използвани както от културни политици и администратори, така и от ръководители на художествени институции при разработването на устойчиви модели на управление, съобразени с местните институционални и културни условия."

Трудът е стойностен, със значителен принос към науката, и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”. Разработената тема е важна, актуална и подходяща за научно изследване.

Оценката ми е положителна и висока. Убеден съм, че Уан Йежонг е достоен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”.

20.04.2026г

Проф. д-р Тодор Киров